

PETERSEN

NR 9 • NOVEMBER 2002

ET MAGASIN OM TEGL OG ANSVARLIG ARKITEKTUR

Den ægte vare

Af Annette Petersen
Arkitekt MAA

High Fidelity.
Betegnelsen har opnået mu-seal status. Men engang var det en kvalitetspåstand blandt producenter af audio-forstærkere og højtalere: Høj troværdighed. Påstanden dækker over en illusion: Vi ved godt, det ikke er den ægte vare, men det lyder som om. Med PC'erne kom WYSIWYG (What You See Is What You Get). En ny løgn: Skærbilledet ligner virkeligheden. Men det er elektronisk hokus pokus.

Det er denne letfærdige omgang med realiteterne, der nu har sendt os på en tårnhøj retro-bølge. Dens dønninger har langt fra mistet pusten. Moden viser i dette efterår tilknapet victorianisme og Woodstock revisited som skinbarlige nyheder. Designerne dyrker træ og glas som var de netop opdaget. Arkitekturen går samme vej, mens 90'ernes aluminiums sci-fi arkitektur vendes ryggen med et skuldervredent "seen-that-done-that". Og udløbsdatoen på fornyede anprisningerne fra elektronikindustrien er for længst passeret.

"Nu kræver vi det, vi kan stole på. Det sikre. Det sanselige. Det konkrete," bemærker Deyan Sudjic i sin analyse af dette års Arkitekturbienale i Venedig. Man skulle mene, Sudjic ved, hvad han taler om.

Han er direktør for den.

Frem til 3. november har Biennalens knap 100.000 gæster set meget konkrete forslag fra omkring 100 arkitekter fra hele verden: "Jeg glæder mig over realismen og arbejdet for struktur og stof, reflekteret på årets Biennale," udtaler Sudjic.

For Petersen Tegl Egernsund blev Biennalen en bekræftelse på, at intet overtrumfer jordens ler i konkret sanselighed: Værkets mursten havde hovedrollen i hele to projekter. (Se s. 10-13).

Måske er også her svaret på det gamle teglhåndværks heftige popularitet: Den simple kulbrændings enkle produkter er det kronede symbol på den fortid, vi alle så kærligt kryster.

Mursten giver baghjul til wysiwyg og hi-fi.

De er den ægte vare.

UDVIDET TEMA UDGAVE BIENNALEN I VENEDIG 10-13

SMAL SAG MED DYBDE 4

SAVNES: ILDSJÆLE 6

PÅ EN BÅD FRA KINA 8

BYGGERIETS
TERRORBALANCE 14

▲ Lautrup vandværk - med fint detaljeret murværk med Petersen Tegl D48. ▶ Arkitektur: Arkitekt MAA Frank Jakobsen, Ballerup Kommune.

Vandkunst

En perle blandt tekniske bygninger ligger i Ballerups Lautrup Park erhvervskvarter

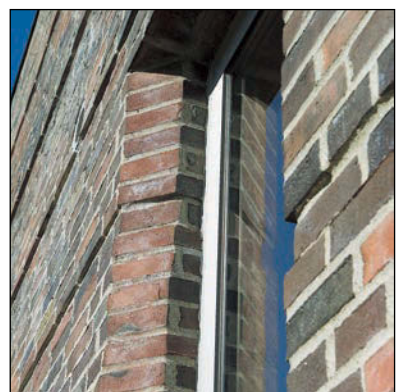
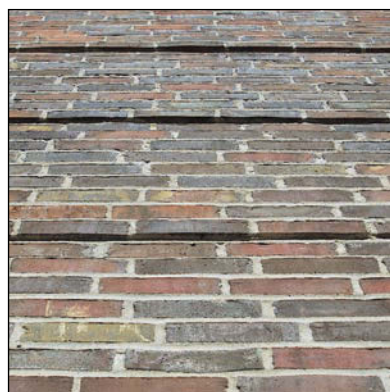
Ballerup kommune har taget et nyt Lautrup Vandværk i brug. Værket ligger prominent i landskabet og er nabo til store finansdomicilers præsentable arkitektur i Lautrupparken.

Det fik Ballerup kommune til at investere ekstra kreative ressourcer i vandværksbygningen, der nu står som et fint arkitektonisk bidrag i det kupe-rede landskab.

Arkitekt MAA Frank Jakobsen, Ballerup kommune, har tegnet en balanceret kubisk form på bare 150 m2, der integreres i landskab og rum med strukturerede, kulbrændte Petersen Tegl klinker D48 afsluttet med tag af kobber. Taget indgår i den prægtige vandkunst ved – fra et hjørne – at skabe forbindelse til et terrænbassin, formgivet med skulptur af kunstneren Torben Ebbesen.

”Hvem siger, tekniske bygninger nødvendigvis skal være intetsigende eller i værste fald grimme,” spørger Frank Jakobsen og beviser her, at det netop ikke behøver være tilfældet.

Man kunne tilføje: Hvis bare lige så stor omhu og kærlighed blev resten af samfundet til del...

Indtryk fra det nye Haraldslund Vand – og Kulturhus med facader og dekorationsmure af Petersen Tegl Egernsund D51 med antrasitgrå fuge.

Kulturbølger

Aalborg: Haraldslund Svømmehal moderniseret til vand – og kulturhus

Arkitekt MAA Ole Nielsen.

Aalborg kommune slog i efterårsferien dørene op til en moderniseret Haraldslund svømmehal, der nu 2.500 m2 større har skiftet identitet til et vand – og kulturhus. Her er fortsat svømmebassiner, men nu også tilknyttet leg og underholdning for børn og unge,

sundhedsmassage og – spa til de voksne og en café til almindelig rekreation for alle.

Projektet er gennemført efter et design af Chr. Pedersens Tegnestue med arkitekt MAA Ole Nielsen som idéma-gjer sammen med tegnestuens anden

partner, arkitekt MAA Preben Rasmus-sen.

Haraldslund Vand – og Kulturhus står nu med moderne, opdaterede facader af glas og tegl: ”Valget af materialer blev grundigt forberedt i samarbejde med Aalborg kommune. Der er lagt vægt på såvel

et lavt vedligeholdelsesniveau som en moderne arkitektur, integreret i såvel eksisterende bygning som i adressens omgivelser i øvrigt,” forklarer Ole Niel-sen. ”Huset er levende og aktivt inde, så vi gik efter et roligt, homogent udtryk på facaderne. Vi valgte Petersen Tegl Egerns-

und D51 med en mørk, antrasitgrå fuge i et løberforbandt. Murværket klæder den eksisterende facade, og det giver vand – og kulturhusets glasfacader en fin ind-ramning,” tilføjer Ole Nielsen.

Udvidelsen er plandisponeret i to fløje med en mellemliggende lysgård. ■

Tænk tanken

▲ Crone & Duedahl: Gylletanken til Damhavens Skole er en rund, organisk bygning, placeret i skolegården.

Et hus med oplevelser og højt til loftet i naturmaterialers indramning: Mursten, træ, glas.

Damhavens Skole i Vejle indviede 5. september sin "Gylletank", et økologisk undervisningsprojekt

Arkitektur, der taler. Og arkitektur til at bruge.

Det var vigtige kompasmerker for Crone & Duedahl Arkitekter i Middelfart, da projekteringsarbejdet på "Gylletanken" begyndte. Bygningen, en udvidelse af Damhavens Skole i Vejle, fik sit navn på et tidligt planlægningsstadium: Et hus på et økologisk grundlag, der i sin form, disponering og indhold skulle understøtte skolens tværfaglige aktiviteter, ansøge uforudsigeligheden og fremme iværksættertrangen.

Crone & Duedahl valgte den runde, organiske form med et skrånende højdeforløb, en fysiognomi, der hurtigt affødte bygningens titel. Men kundskabens gylle er det ikke. For med Tanken animeres til projektorienteret undervisning og til udfordrende landvindinger, der kan give vanetænkningen vanskelige kår. Her er økohus og økogårde

med solvarme og regnvand, kreative kunst – og musikrum, eksperimenterende installationer og teknik, laboratorier, gallerier og værksteder.

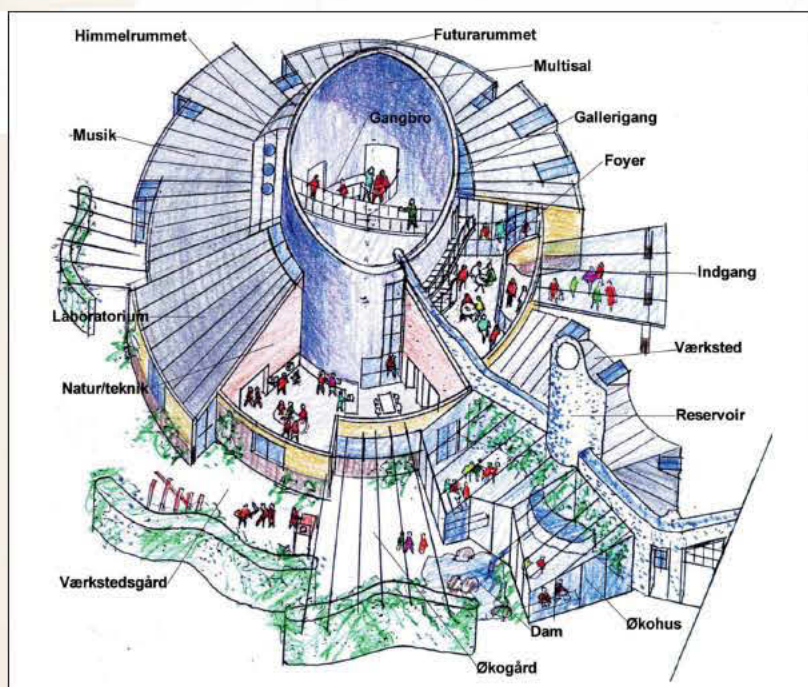
Damhavens nye projekt er samtidig et af de synlige beviser på, at den 1994-udgaven af Folkeskoleloven med dens tværfaglige, integrations hensigter omside begynder at virke.

"Brugsarkitektur er det i høj grad, men også en skulptur i skolegården, der meget gerne skulle udfordre elever og lærere," konstaterer Egon Duedahl, sagsarkitekt og partner i Crone & Duedahl. Alle materialer er valgt med afsæt i natur og miljø: Træ, glas, tagpap og fuldmuret murværk med kulbrændte mursten. Crone & Duedahl valgte Petersen Tegl D1 i kontrast til den hårdbrændte klink D55.

Damhavens øko-center blev indviet 5. september med både dronning og borgmester til at klippe snoren.

Detaljeret murværk med lyse fuger: Den håndstrøgne D1 er et transparent kontrastpunkt til klinken D55. Bemærk kopforbandtet der er valgt til den stærkt rundede apsis.

Isometri af Gylletanken viser dens fleksible og alternative økologiske anvendelse.

Dronning Margrethe og Vejle-borgmester Flemming Christensen (SF) indvier Damhave-skolens Gylletank.

Smal sag med dybde

Kasper Danielsens Tegnestue: 6.800 m² fleksibelt kontorhus ved Sluseholmen i København. Bygherre er Poul Refstrup A/S.

Service er en selvfølge

Regus Danmark er et datterselskab af Regus Group, i dag verdens største udbyder af servicede kontorer. Regus blev etableret 1989 af Mark Dixon, hvis første kontorhotel åbnede i Bruxelles. Regus beskæftiger i dag worldwide 2800 og omsætter kontorlejemål for godt fem mia DKK p.a. I Danmark driver datterselskabet Regus Instant Offices fem centre med tre i København, et i Ballerup og et i Lyngby. Nummer seks åbner på Sluseholmen til februar. Kontorhuset får plads til 450 arbejdspladser, fordelt på et ukendt antal lejere.

Kenneth Ohlendorff, leder af Regus Danmark: "Vi er aldrig fuldt udlejet. Vi må ikke være fuldt udlejet. Fleksibiliteten er det afgørende: At man kan få sit fuldt udstyret og servicede kontor fra dag til dag og, at eksisterende lejere frit kan regulere deres servicede kontorarealer. Tendens i verden er, at stadigt flere ønsker at leje kontorer med fuld servicepakke i en out-sourcing model efter vort koncept. Løsningen giver den totale frihed."

Vinduesbåndene er trukket helt frem i facaden: Enkelthed og homogenitet.

Regus Danmark åbner nyt kontorhotel i februar 2003. Husets arkitektur er begået af Kasper Danielsen Arkitekter

Murværk af Petersen Tegl D55 klinker.

Enkelthed er den nordiske designtraditions ypperste perle. Det ved de på Kasper Danielsens Tegnestue.

Da et hold under ledelse af arkitekt MAA Erik Jensen indledte projekteringsarbejdet på et nyt erhvervshus til Sluseholmen, slog de derfor streger lige op, lige ud og lige frem.

Til februar 2003 flytter Regus Instant Offices, kontorhotellet, ind på ▶

design der tæller

Kasper Danielsen Arkitekter A/S beskriver sig selv som "en stærkt designbevidst arkitektvirksomhed."

Det kommer til bl.a. til udtryk med projektet til kontorhotel på Sluseholmen. Fra referencelisten nævnes dog også kontorhus til TV3 på Christianshavn, kontordomicil til AON og til Sta-

tens Information samt Engholms Erhvervspark i Allerød for Sjølsø Gruppen.

En opdateret viden om arkitekturhistorie og byggeteknik vedligeholdes gennem en kontrolleret udvikling og efteruddannelse, studerejser og deltagelse i konkurrencer.

Det er kendetegnende for Kasper Danielsen Arkitekter, at tegnestuen forener traditionel arkitektassistance med en mere resultatorienteret rådgivning. Samarbejde, virksomhedsanalyse, indlevelse og forståelse for visioner er kendetegnende for medarbejderne i den 15 år gamle arkitektvirksomhed, der fremmer ▶

de 6.400 nye m2. Regus Danmark er lejer, mens bygherren er automobilvirksomheden Poul Refstrup A/S.

Resultatet beviser endnu engang, at vi her til lands virtuost behersker en formgivning, der skaber stor kunst ud af barnemad. Ved porten til Sluseholmens nye erhvervsområde ligger nu et arkitektonisk mesterværk, der dybest set er en smal sag. Og som for resten i sin plandisponering arbejder med en flot dybde på 14 m i to kontorblokke, forbundet af et ankomstareal bag glaspartier i fem etagers højde. Optimalt fleksibelt kan de installationsmæssigt intelligente kontorhuse opdeles på kryds og tværs. Det behov har Regus Danmark, når kunder – ofte fra dag til dag – skal have nye kontorarealer stillet til rådighed.

”Et rationelt hus.” Det er Erik Jensens egne ord om Regus-huset, hvis virkemidler – som hovedmotivet – er få, gennemgående og enkle: Robust murværk med alu-indrammede rytmiske vinduesbånd, der minder om partiturer til en symfoni.

Kakafoni

Der er behov for en komposition af velklang i kakafonien fra 61.000 biler, der døgnet rundt passerer huset, hvis nærmeste naboer er Sjællandsbro og Sluseholm. Et kig borte kører IC3 tog på jernbanen, og Amagermotorvejen kan også levere et støjbidrag.

Rationalet går derfor også på materialer, der patinerer flot i så hærgende omgivelser og som tilpasser sig den hektiske bypuls: ”Bygherren har redegjort en fornuftig byggeøkonomi, og vi har valgt de bedste produkter og løsninger, vi kunne finde til opgaven,” erklærer Erik Jensen.

Facaderne er muret af entreprenør- og murerfirma Henrik Nielsen, som havde opførelsen i hovedentreprise i en partneringmodel med Birch & Krogh som ingeniører.

Erik Jensen: ”Vi brugte masser af tid på at udvikle murværk, der gav facaderne det ønskede homogene udtryk. Det er lykkedes med den mørkesten, hvis sort og gråfarvespil støttes af en antrasitgrå Optiroc-fuge.”

Den valgte mursten er den hårdtbrændte, farvedæmpede Petersen Tegl klinke D55.

Arkitekturen fra tegnestuen Årstiderne Arkitekter spænder helt ud mellem formgivningens modsætninger.

Yin Yang Jyske

Let og tungt. Lyst og mørkt. Solidt og luftigt. Åbent og lukket.

Der er en særegen vibrerende energi mellem udspændte modsætninger i Jyske Banks nye domiciludvidelse i Silkeborg.

”Et tungt hus,” siger sagsarkitekten fra tegnestuen Årstiderne i Silkeborg, Anders Kjærsgaard om løsningen. Men det er vist kun den halve sandhed. For nok er der tyngde og seriøsitet i de murede facader, trappeanlægget og den flisebelagte forplads. Men der er lethed i tagetagens penthouse, i det storartede panoptikon, der opstår mellem to bygningskroppe, og der er lys, masser af lys.

Modsætninger mødes og sød musik opstår i Jyske Banks nye hovedsæde (hjemsted) i Silkeborg

Der er brede strøg i plandisponeringen, men himmelstormende højde i de heftige glaspartier i husets gavle.

Og under den dynamik går en stille strøm af håndværksmæssig finesse og en detaljering, der nærmer sig perfektionismen. Mange vil juble over murværk, der igen dyrker standerskiftet

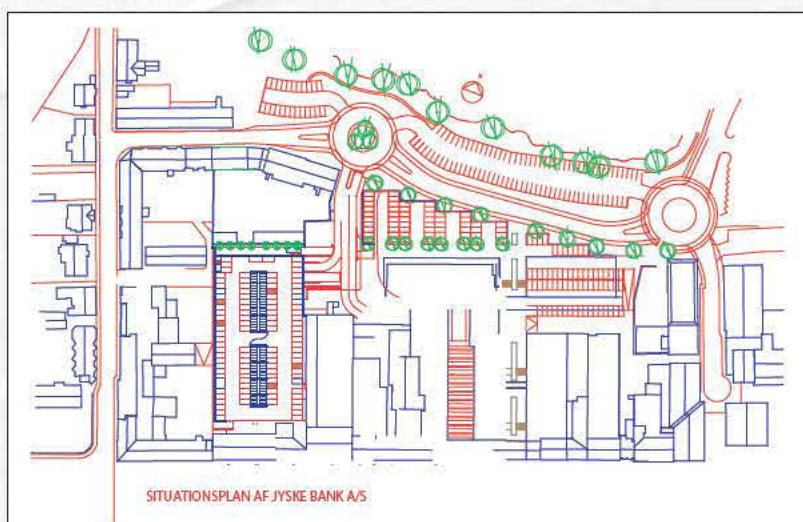
og murstens ”iboende ornamentik” som den unge arkitekt Thomas Bo Jensen med Ph.d fra Kunstakademiets Arkitektskole har formuleret det.

Kunsthærdig mur

Arkitekterne hos Årstiderne under anførelse af Anders Kjærsgaard og Per Laustsen har udforsket murværkets egenskaber på facader med murede standerskifte-sokler under terræns, ornamentering og - selv hvor murværket er mindst sprælsk - alligevel en fin, sandgrå (koksgrå) fuge i et kunsthærdigt såkaldt ”Knud Hansen forbåndt”.

Anders Kjærsgaard: ”Vi arbejdede meget med at finde en facadeløsning, der ville integrere sig fint i den øvrige købstadsarkitektur på Jyske Banks centrale adresse mellem Silkeborgs gågade og Silkeborg-sørerne. De murede facader med den kulbrændte D43 sten fra Petersen Tegl Egersund løser opgaven forbilledligt, synes vi.”

Jyske Bank tog sine nye domicilarealer i brug først på sommeren 2002. Brugerens anmeldelser kan ikke være bedre: ”Et varmt levende hus at færdes i og storrumskontorer med en afbalanceret akustik, der skaber et godt indeklima.”

Grundplan for Jyske Bank byggeriet fulgt af arkitekterne MAA Anders Kærsgaard og Per Laustsen og et indtryk fra de nye panoptikon med lysinstallation af kunstneren Viera Collaro.

dialogen mellem bygherre, bruger, andre teknikere og arkitekt.

”Arbejdsområdet spænder vidt, men udgangspunktet er altid det samme: En arkitektur med indhold og substans, hvor funktion og menneske er i centrum,” hedder det i programerklæringen fra tegnestuen.

Howitzvej 43-47 er et projekt fra Høpfner A/S og et eksempel på et stramt styret boligbyggeri i høj kvalitet til lavere pris.

Savnes: Ildsjæle

Per Høpfner, Høpfner A/S, bygger boliger til priser, der sparer penge. Lige nu har han 350 af slagsen under opførelse

Hovedstaden skriger på nye boliger. Efter et årti med meget lav tilvækst, er de institutionelle investorer kun i det små begyndt på ny at interessere sig for boligbyggeriet.

På den baggrund er Per Høpfner og hans Høpfner A/S næsten en gave, sendt fra himlen. Lige nu er 350 nye boliger på vej fra udviklingsvirksomheden i Bredgade København.

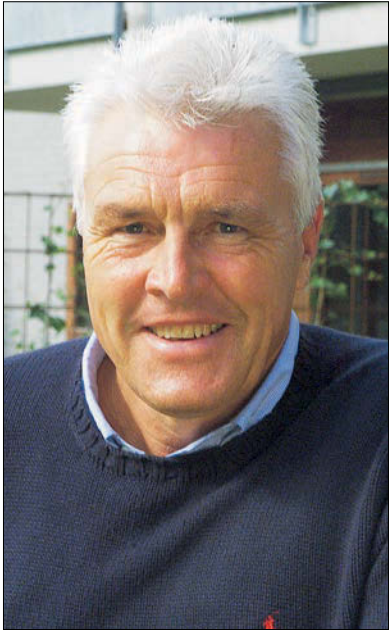
Per Høpfner: "Det er en interessant opgave at bygge boliger af høj kvalitet. Især hvis man også kan gøre det til en konkurrencedygtig pris. Det kan vi. Blandt andet fordi vores organisation er meget overskuelig med kort kommunikations vej fra udførende til bygherre," forklarer Høpfner. "Men også fordi byggeriet netop nu savner ansvarlighed i form af personlige bygmestre, som er engagerede i resultaterne på byggepladsen. Byggeriets organisation i ofte meget store totalentrepriser er med til

at fremme anonymiseringen. Man savner simpelt hen den personlige underskrift på det færdige resultat. Ildsjæle, der brænder for byggeriet efterlyses," argumenterer Per Høpfner.

Han har selv været en krumtap i dansk byggeri i de sidste tyve år. I starten af 90'erne var Per Høpfner direktør for det dengang meget progressive og aktive JPC A/S. Senere dannede han sit eget selskab, som bl.a. renoverede 5000 ældreboliger for Københavns kommune.

Alternativer

Det nuværende Høpfner A/S er lige nu ved at realisere to etaper med almene boliger og andelsboliger i Ørestaden. Det sker i samarbejde med Arkitektgruppen Odense A/S. Projektet – med navnet Karen Blixen Parken – er tegnet af Vilh. Lauritzen A/S Arkitekter og ventes opført i 2003-04. Men Høpfner

Per Høpfner, Høpfner A/S – boligbyggeriet er et interessant udviklingsområde.

A/S har flere boliger i bagagen: Luksusboliger på Dragør Sydstrand med arkitektur af Frederiksen og Knudsen, og ejerlejligheder på Howitzvej Frederiksberg, projekteret af Kieler Architects, er begge afsluttet. Nye ejerboliger i Dragør på Fyrtårnsgrunden er udviklet med arkitektur af Frederiksen & Knudsen, og Per Høpfner fostrer til stadighed nye boligidéer. Finansieringen henter han i partnerskaber med engagerede, kapitalstærke investorer.

"Kvalitet er en af vores kæphest, men det er nytænkning også. Vi vil gerne være med til at udvikle nye boligformer, som ikke nødvendigvis tilbyder stue, standardkøkken og tre soverum," mener Per Høpfner: "Der er ikke noget forkert i det – og sådan bygger vi også – men der må være alternativer. Dem vil vi gerne anviser," tilføjer Høpfner, der i nær fremtid offentliggør nye, utraditionelle boligprojekter.

Facaderne veksler fint mellem altaner, glaspartier og murede facader med Petersen Tegl Egernsund D51.

Visualisering fra Vilh. Lauritzen AS med et indtryk af andelsboligerne i Karen Blixen Parken. Idé og opførelse: Høpfner A/S.

Made by Nat

Brændekildehuset er et nyt bud på et typehus til den moderne families behov for optimal pladsudnyttelse og fleksibel indretning. Tømrermester Michael Andersen i Brændekilde på Fyn er nået til et resultat med afsæt i den maksimale anvendelse af naturmaterialer: Bærende træ – og stålkonstruktioner, facader af håndstrøgne Petersen Tegl Egernsund D1 med kraftig struktur og farvespil, tag af skifer.

Brændekildehuset er tegnet i samarbejde med arkitekt MAA Boe Fischer i Odense og tilbyder en optimal fleksibilitet i rumdisponeringen, så huset kan udvikle sig med familiens sammensætning. Den bærende konstruktion er alene søjleunderstøttede dragere i husets midte og de langsgående ydervægge, så indvendige skillevægge frit kan flyttes uden konsekvenser for konstruktionen.

Brændekildehuset tilbyder store variationer i udtryk og materialevalg på et niveau, som i alle versioner ligger markant over det gennemsnitlige typehus.

Prismæssigt er det dog sat, "så almindelige danske familier har råd til det," siger Michael Andersen, der har sat kr. 10.000,-/m2 som grænse.

Hus by hand

Familien Carsten og Lone Zangenberg har udvidet deres 166 store Holte-familiehus fra 1920'erne med 54 nye kvadratmetre.

"Projektet er udført, så både tilbygningens funktion og udseende er fuldstændig integreret i det eksisterende hus," fortæller Carsten Zangenberg. "Hensigten er, at tilbygningen skal virke som om, den altid har været en del af huset. Vi mener, det er lykkedes." Mange ressourcer blev brugt på sten og fuger. I samarbejde med Petersen Tegl Egernsund håndsorterede man et udvalg af kollektionen i D32 i specialblanding, så de nye murede partier nøjagtigt matchede husets 80 år gamle.

"Mange anstrengelser og arbejdstimer senere har vi nået et resultat, som alle er tilfredse med," vurderer Carsten Zangenberg, der også roser de udførende håndværkere, bl.a. murermester Steen Lansiger Pedersen. Projektet er udført efter tegninger af arkitekt MAA Holger Christen Møller.

ure - og Andersen

Indtryk af Brændekildehusets prototype, der ligger i Brændekilde på Fyn. Facaderne er opmuret med Petersen Tegl Egernsund D7.

Boe Fischer Design i Odense har udviklet en ny postkasse, der bl.a. er specialdesignet til indmuring. Postkassen er anvendt til Brændekildehuset.

Postkassen, Boe Box, fylder nøjagtig seks skifter med tilhørende fuger, svarende til en højde på 40 cm. Boe Fischer designede postkassen til en renoveringsopgave på den fynske Herregaard Edelsminde: "Vi savnede ganske enkelt et flot industrielt produkt, der både kan fungere indbygget, ophængt eller på

søjle," mener arkitekt MAA Boe Fischer. Designbestræbelserne førte til postkassen BK40, der er klassisk, enkel og organisk i sit udtryk med lige stor anvendelighed til nybyggeri og renovering.

BK40 er fremstillet syrefast, rustfrit stål og leveres i mange variationer over modulmålet B396xH384xD207mm.

"Med Boe Box får modtagelsen af post et kvalitetsløft," erklærer Boe Fischer. www.boebox.com

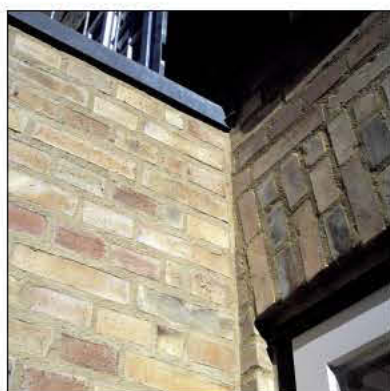
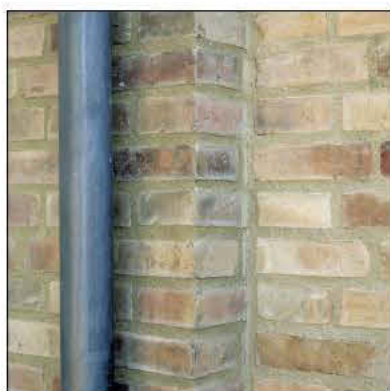

Tømremester Michael Andersen er bygherre for og projektudvikler af Brændekildehuset.

Boe Box i Brændekildehus-projektet er indmuret i en lav dekorationsmur ved husets indkørsel.

Holte-villaen har fået en ny tilbygning med stort værelse og en tagterrace.

Integrationen mellem eksisterende og ny mur sker umærkeligt. Stenen er Petersen Tegl Egernsund D32 i en håndsorteret blanding.

"Det er ikke meget dyrere at bygge et specialtegnet hus end et typehus. Og tilfredsheden er så langt, langt større," vurderer bygherren.

Uden kompromis

"Et familiehus er sandsynligvis den største investering, de fleste nogen sinde foretager sig gennem et helt liv. Så skal der ikke gås på kompromis."

Det siger bygherren bag et smukt familiehus i Koldings udkant, formgivet af familien selv og opført af entreprenøren Arkitekthuset A/S i Vejle. Under et fladt tag med tagpap står facaderne med store glasparter, vek-

slende med murede partier med Petersen Tegl Egernsund D51 med lys fuger.

"Vi brugte rigtig megen tid på at finde den helt rigtige mursten. Vi fandt den på Pfizer-huset i Ballerup. Resultatet med Pfizer-stenen er blevet meget tilfredsstillende," vurderer Bo Jensen fra Ken Sport Import, bygherre for de 188 m² + 82 m² kælders.

FENG SHUI

På en båd
fra Kina

Danske arkitekter har fået øje på lærebøger om byggeriets psykiske balance. De er 5000 år gamle og skrevet på mandarin!

Når danske arkitekter sidder ved computerskærmen og projekterer huse med de nyeste værktøjer i AutoCad, sker det i stadigt flere tilfælde på skuldrene af 5000 år med de otte verdenshjørner, de fem elementer og chi-energien.

"Det er tidstypisk. Vi søger efter indre ro, harmoni og sammenhæng."

Nanna Sloth Møller, arkitekt MAA og partner i Kieler Architects, er ikke forbavset over kollegernes interesse for kinesisk taoisme, årtusinder gamle filosofiske regelsæt og kosmiske kræfter.

"Skræller vi al hokus-pokus væk handler det basalt set om en en logisk, universel sammenhæng og et helhedssyn på eksistens. Deraf følger, at arkitektur er andet end store glaspartier og ingeniørkunst. Det er også menneskevenligt byggeri, en symbiose mellem menneske og boliger," konstaterer Nanna Sloth Møller.

Hun er netop nu aktuell som eksponent for Feng Shui, en kinesisk hybrid af videnskab og filosofi. Feng shui (mandarin for "vind og vand") tager afsæt i taoismens opfattelse af universet som et produkt af de to komplementære ånd (yin) og materie (yan). Feng shui har på det grundlag udviklet læren om otte – i stedet for fire – verdenshjørner, universets chi-energi og elementerne vand, ild, metal, jord, træ. Det er den substans, som moderne samfund over hele kloden i disse år genopdager og bringer i ny anvendelse.

"Der findes varierende feng shui skoler. Jeg har valgt at beskæftige mig med den konkrete substans, der påvirker byplanlægning, husbygning, havekunst, indretning og udsmykning," forklarer Nanna Sloth Møller, der efter fem års studier nu udbyder velbesøgte kurser i projektering og kvalitetssikring med afsæt i feng shui. Checklisten gennemgår beliggenhed, form og udtryk og sikrer feng shui kvalitetene i husets rum og materialer.

Psykisk balance

Nanna Sloth Møller: "I den skandinaviske arkitektur glemmer vi ofte husenes psykologiske kvalitetskriterier til fordel for åbenhed og enkelthed. Vi lukker fx lyset ind i husene – og det er godt. Men feng shui lærer os om en balance mellem vinduesåbninger og murflader. Den skal respekteres."

Feng shui handler også om placeringen af husene på grunden efter verdenshjørnernes egenskaber: Skærmende, dynamiske, gædefulde, magtfulde. Til verdenshjørnerne knytter også elementerne an: Vand mod nord, træ mod øst, ild mod syd, jord mod sydvest, metal mod nordvest. De fem elementer fungerer optimalt i eget verdenshjørne, men skal være repræsenteret i tilpas mængde i bygningerne.

Endelig beskæftiger feng shui sig med chi-energien: Intet står stille, alt er i forandring. Chi-energien findes

forstyrrelses områder – en slags støjfelter – enten i boligen eller på arbejdspladsen. Felterne aktiveres af forkerte rumkombinationer, disharmoniske farver eller andre former for ubalance. Genskabes balancen, forsvinder symptomerne," forklarer Reinhold Andresen.

I sit arbejde med design og med Feng-Shui støder han på tilfælde af bolig- og arbejdspladsindretning, der ikke udtrykker og forløser brugerens eller beboerens egen personlighed: "I stedet kan det være forældrenes, der realiseres eller en stil, der er set i et blad. Resultatet er vantrivsel, indtil vi får genoprettet balancen."

Byggeriets rådgivere skal tage sig i

Arkitekt MAA Nanna Sloth Møller, Kieler Architects – underviser danske arkitekter, virksomhedsledere og private i projektering med feng shui

Professor Dr. Jes T.Y. Lim - har sit eget Qi-Mag Institut i Tyskland.

derfor overalt i verdensrummet og i den mindste organisme. Energien strømmer gennem huset, hvis planløsning således må sikre trafikårene, så strømmen kan flyde stille, roligt og uhindret.

"Feng shui er blevet vel modtaget af danske arkitekter," vurderer Nanna Sloth Møller. "Vi respekterer, at der er psykiske såvel som fysiske behov. Og

med feng shui bliver vi simpelthen bedre rådgivere og arkitekter.

Nyt perspektiv

De kvaliteter efterstræber også den internationalt anerkendte professor dr. Jes T. Y. Lim, som fra sit Qi-Mag® Institut i Sulzberg Tyskland uddanner nye feng shui pædagoger og rådgivere. (QiMag= Chi. Red.)

"Feng shui har mange tilhængere, fordi disciplinen beskæftiger sig med værdier og indhold, der umiddelbart kan finde anvendelse i vores dagligdag," mener Jes T.Y. Lim, der som kineser har haft feng shui som en integreret del af sit liv fra barndommen.

"Livet får nyt perspektiv, dybde og bliver mere facetteret. Mange har "a-ha oplevelser" med feng-shui. Det medvirker til udbredelsen," vurderer Jes T.Y. Lim. Han tilhører en skole, der sætter lighedstegn mellem arkitektens og bygningernes sundhed og sundhedstilstanden hos de mennesker, der bor eller arbejder i dem. Lim arbejder derfor også med ernæringslære, zoneterapi og akupunktur. At han også er bevidst om de kommercielle aspekter i feng shui vidner koncepter som VitalHaus, VitalOffice og VitalHotel om.

"Vi ønsker at synliggøre feng shui og konkretisere værktøjskasserne. Med hver enkelt angriber man problemstillinger, der vedrører boliger, kontorer eller institutions- og hotelprojekter," forklarer dr. Lim.

Sammen med ham findes i dag en række europæiske skoler, der underviser i feng shui. Men over hele verden er der en stærkt voksende forståelse for den gamle visdom.

Prøv selv at søge på Nettet.

Og bliv forbavset.

www.fengshuitimes.com

www.ourvitalworld.de

www.feng-shui.de

Katastrofehuse

"Hvis Feng Shui bare er trendy, så har den trend nu varet i 5000 år."

Reinhold Andresen, designer med tegnestue i Gråsten, er ikke i tvivl: Feng Shui læren dækker et behov, også hos det moderne menneske. Det er behovet for hamoni, sundhed og fremgang.

Så sikker er Andresen, at han kalder sin designervirksomhed Wind & Water Design (Feng=Wind, Shui=Water).

"Feng Shui hjælper os med at finde løsninger på problemstillinger, hvor den moderne medicin må give op," mener Reinhold Andresen, der har arbejdet med Feng Shui i seks år efter en uddannelse på Jes T.Y. Lims Qi-Mag Institut. "Vi oplever sygdomssymptomer, der entydigt kan føres tilbage til

ag, advarer Reinhold Andresen: "Når vi designer og projekterer, skal vi tænke på brugernes velfærd og sundhed - ikke vort eget eftermæle," præciserer han.

Ellers oplever vi huse, der på trods af et flot design, ødelægger alt og alle, der befinder sig i dem: Forretningspartnere går fra hinanden, ægtefæller skilles, og virksomheder går rabundus. De bliver til katastrofehuse.

"Trivselsfaktoren er blevet negativ," noterer designeren. Han minder om, at et hus er at betragte som vores "tredje hud":

"Føler vi os ikke vel i den, kommer der uundgåeligt sygdomsreaktioner," mener Reinhold Andresen, Wind & Water Design.

Reinhold Andresen, Wind & Water Design.

Byg rigtigt første gang!

Afdelingsdirektør Chico Sandbeck, Kuben Byg A/S.

Der er mange gange "om igen" på danske byggepladser. For mange.

"Byg rigtigt første gang! Det sparer masser af ressourcer."

Sådan lyder det på afdelingsdirektørkontoret hos Chico Sandbeck i Kuben Byg A/S. Her er man i fuldt sving med at sikre Kuben A/S en position som en mærkevareproducent af gode, sunde boliger.

Mærkevare? Sodavand, computere og biler er mærkevarer. Men byggeri?

Chico Sandbæk ryster hverken på hånden eller stemmen: "Til mærkevaredefinitionen hører, at kvaliteten er ensartet – hver gang. Vi garanterer ikke 0 fejl og mangler. For boligbyggeri er ikke industriproduktion. Det er håndværk med den respekt for tolerancer, der er kendetegnende for byggeri, der er tilvirket på pladsen. Men Kuben har en sikker procedure, der tager højde for den situation. Og vi indestår for den håndværksmæssige og arkitektoniske kvalitet af en bolig fra Kuben. Hver gang. Derfor er en bolig fra Kuben en mærkevare."

Og dyr?

Chico Sandbæk (CS): "Nej. For som bygherre styrer vi processen med et fast greb. Vi forlanger, at der skal bygges

Under det feltråb er Kuben A/S ved at udvikle sig til en mærkevareproducent af boliger

rigtigt første gang. Og vi driver en rydelig forretning med et højt niveau af orden på byggepladserne. Det er vigtige veje til en sund byggeøkonomi."

Nu dækker kvalitets-begrebet jo bredt?

CS: "Kuben er en af de få boligudbydere herhjemme, der selv er gennemgående aktør i hele processen fra udvikling af idéen over udbud til projektering, opførelse og salg. Derfor har vi også både en ret og en pligt til at effektivisere og optimere processen. Og rollen som den bevidste, opmærksomme og engagerede bygherre har vi for længst bevist, at vi kan fylde ud. Det sker både med pisk og gulerod."

Polo til Passat

Hvordan?

CS: "Kuben bygger for et bredt segment af boligkøbere – i et billedligt sprog for et publikum fra VW Polo til Passat. Vi skal derfor sikre, at boligerne bliver økonomisk opnåelige for en gennemsnitlig dansk husstandsindkomst.

Grundopskriften er

- en byggegrund med en god beliggenhed
- et solidt projekt med en optimal plandisponering af boligarealet
- samarbejde med kendte, dygtige entreprenører og håndværkere
- en professionel, vedholdende og opmærksom byggestyring

Og på alle trin af den proces kræves en sikker hånd, der både kan stryge med hårene og forlange tingene rettet omgående, hvis der er fejl og misforståelser. Til guleroden hører fx, at vi gerne vælger et kontinuerligt samarbejde med en håndværksvirksomhed. Er arbejdet godt, giver det flere ordrer i bogen."

Bløde værdier

I har specielle krav til de projekterne?

CS: "Kuben dyrker gerne de bløde værdier: Trivsel, velvære, nærhed, sundhed. Det gør vi med en plandisponering, der undgår spild og med et krav

om gedigne materialer på højt kvalitetsniveau. Men også ved at udvikle gennemlyste boliger med rigelige arealer til udeophold – så som rummelige altaner. Og ved at sikre de kommende bolig-ejere en høj grad af medindflydelse, når der fx skal vælges køkken og bad.

Vil man se Kuben som trendsætter indenfor produkt- og metodeudvikling?

CS: "Vi har bestemt også på det område et stort ansvar. Vi er med til at udvikle nye, koncepter og standardisere processerne, der kan forbedre produktet og kvalitetskontrollen. Eksempelvis er vores materialevalgskoncept udviklet til en standardiseret proces, der i stor udstrækning forener individuelle valgmuligheder med standardiserede og industrialiserede produkter, men med et individuelt udkomme. Men det er ikke Kubens opgave at eksperimentere indenfor ejerboligbyggeri. Der er allerede lavet masser af fejltagelser – alt for mange – i dansk byggeri. Nu skal vi fastholde høj kvalitet til fornuftig pris.

Det kan I fortsætte med?

CS: "Vi kan ikke tillade os at lade være!"

Kuben A/S: Ørbækgård, Hørsholm.

Kuben A/S: Boliger i Værløse.

AP pension bygger

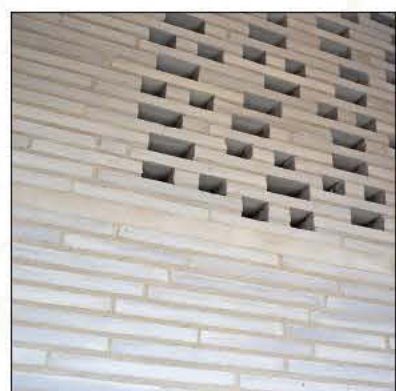

AP pension, forsikringskoncernen, bygger nyt domicil i København på hjørnet af Østbanegade og Århusgade. PLH arkitekter as har projekteret huset i en totalentreprise fra MT Højgaard. Der bygges et bruttoetageareal på 7.000 m² i fem etageniveauer med facader af "Arkitektlinken" fra Petersen Tegl Egersund, type D48. Hertil kommer 2.8000 m² kælder. Arkitektholdet består af Lise Sehested, Niels Kjærgaard, Cecilie Starup, Finn Elmgren og Peter Villefrance.

la Biennale di Venezia

Kolumba-stenen fremstilles i flere formater, men flest i mm 530x215x39 og mures med en 17 mm høj fuge i et specialdesignet Zumthor-forbandt. Effekten er unik. Stenens format giver den specielle egenskaber til fletmurværk.

Hvor tiden står

Peter Zumthor ved Kolumba mock-up'en under åbningen af Biennalen i Venedig.

Fletmurværket, Zumthor har døbt det "pull-over", lavet med håndlavede, homogene lysegrå sten fra Petersen Tegl Egersund.

Model af Peter Zumthors projekt til nyt Diözesanmuseum i Köln, udstillet på Arkitekturbienalen i Venedig. ▼

En ramme om eftertænkksomhed er tilbud fra Kölns nye Kolumba Zumthor

Köln er en gammel by, og en by, der værner om sine kulturskatte. En af dem er ruinerne af middelalderkirken St. Kolumba, som hører til Rhinbyens berømte Diözesanmuseum.

Nu skal de to knyttes tættere med et helt nyt museumskompleks, projekteret af den schweiziske arkitekt Peter Zumthor og hans tegnestue i Haldenstein, Schweiz. Kolumba-projektet skal på en gang indramme og udstille Kolumba-ruinerne og tilføje nye fremragende arealer til præsentation af Diözesanmuseets enestående samlinger af sakral-kunst fra Middelalderen til vor tid.

Zumthor vandt arkitektkonkurrencen, der blev udskrevet af Diözesanmuseet i 1997: "På helt særlig vis lykkes det for dette projekt at fortolke museets hensigter om integration af kirkens kapel såvel som eksisterende fundamenter og bevarede konstruktioner. De forbindes ligeværdigt med dette enestående projekt," hedder det bl.a. i fagjuryens begrundelse for valget af Peter Zumthors projekt, der var i konkurrence med bl.a. Carlo Baumschlager, Ben van Berkel og David Chipperfield.

Stor vægt blev også lagt på Zumthors arbejde med lyset i fx fletmurværk.

"Vi ønsker os et levende museum, der skaber rum med diskrete, holdbare materialer, enkelthed og funktionalitet. Her skabes intet tilfældigt flanere-

Familien bag Petersen Tegl Egersund glæder sig til samarbejdet med Peter Zumthor. Fra venstre arkitekt MAA Peter Zumthor, Christian A. Petersen, Mark Darlington, Annette Petersen, døtre samt Bo Thomsen, svi-

r stille

den og en bro til historien – det a-museum, projekteret af Peter

museum, men en ramme om eftertænk-somhed og kunstdybbelse, ro og for-ankring,” skrev Diözesanmuseet i konkurrencens oplæg.

Lys og skygge

Peter Zumthor: ”Vi har valgt at indramme Kolumba med et ”pull-over” murværk, der i en flettet struktur på en og samme tid arbejder med lys og skygge, varme og kølighed, åbenhed og lukket-hed. Vi er ude, men vi er dog inde. Vi har forsøgt at designe et hus, der forhol-der sig til en dualistisk åndelig verden og et religiøst stæd – uden at museet er-klærer sig til en byggestil fra nogen bestemt verdensreligion.”

Speciel ros får Zumthor for sit valg af materialer, der i motiveringen beskrives som ”i særlig grad flot valgt til net-op dette byggested og formål.”

Peter Zumthor: ”Vi brugte mange ressourcer på at beskrive netop denne specielle byggesten af terracotta, dens struktur, dens form og dens farve. Også arbejdet med fugen har været helt specielt. I forening skal de to spille den stil-le symfoni, som skal danne baggrund for oplevelsen på Diözesanmuseet. Ste-nen og murværket fra Petersen Tegl Egersund – som udstilles her – er vi særdeles tilfredse med,” sagde Peter Zumthor på Arkitekturbiennalen i Venedig. ■

over Kolumba-præsentationen sammen med Zinck, svigersøn, fru Marion Petersen, n, sagsarkitekt, Vibeke Thomsen og gersøn. ▼

Forfilm til fremtiden

Den 8. Arkitekturbiennale i Venedig åbnede 6. sep-tember. Udstillingsdirektør Deyan Sudjic: Med arki-tekturplaner kan man forudsige et tiår

Fremtiden udvikler sig ad to spor.

Det ene er højteknologisk med en fort-sat afprøvning af grænser for højde, styrke, transparens, former og materia-ler. Her tælles timer i høj fart.

På det andet går eftertænk-somhed og udvikling hånd i hånd. Teknologi, ja, men på naturens og håndværkets betingelser. Efter en periode med kos-miske, digitale visioner ønsker arkitek-ter på ny, at deres huse skal udstråle stoflighed, struktur og håndgribelighed.

Hastighed og testtrang er ikke det afgørende. Det er grundighed.

Sådan står der skrevet i krystalkug-len, hvis man tør tro den 8. Arkitektur-biennale i Venedig med temaet ”Next” om de kommende arkitektoniske mesterværker.

”Og det ikke alene tør man. Det skal man,” mener Venedig Biennalens direk-tør Deyan Sudjic: ”Med usædvanlig stor præcision kan man med arkitekternes tegninger i hånden forudsige den nærme-ste fremtid. Det er jo sådan, at det, der bygges om 5-7 år – det er allerede i dag på projekteringsstadiet på tegnestuerne.”

Venedigs Arkitekturbiennale 2002 åbnede 6. september og viste indtil 3. november omkring 100 kommende pro-jekter i Giardini dell’ Castello og på Venedigs tidligere flådestation, Arsenale.

Konkret

”Diskussionen er, om man i det hele taget kan udstille arkitektur? Eller udstiller man bare spejlinger af den, præsentationer i form af planer, tegn-inger, modeller, skitser, videofilm? Jeg mener, at årets Biennale netop har været meget konkret her,” siger Deyan Sudjic: ”Vi har udstillet arkitektur i form af mock-ups, mandssore model-

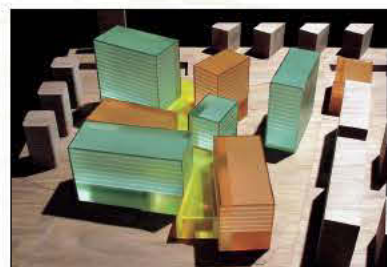

Arkitekturbiennalens kunstneriske direktør Deyan Sudjic – arkitektur forudsiger fremtiden.

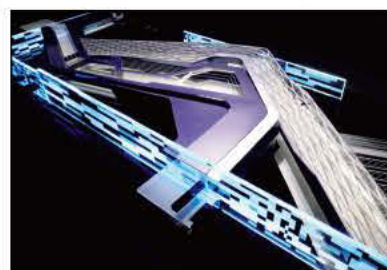
ler og materialer. Det er ikke kunst installationer og det er ikke video hap-penings. Det er arkitektur.”

Samtidig, understreger Sudjic, så er arkitektur ikke – som nogen har anty-det – en elitekultur for de få. Tvært-imod. Next er et spejl af det virkelige samfunds udvikling i de kommende år. Gennem over 100 projekter vises de næste byggerier, de næste teknologier, de næste kontorer, de næste boliger.

”Af samme grund er vi også meget gla-de for de meget konkrete og hånd-værksprægede bidrag fra både Danmark og Schweiz i form af Peter Zumthors Kolumba-projekt til Köln og Nørgaard, Holm & Boldsens bolighus til Køben-havn,” erklærer Deyan Sudjic. ”At de begge er murede gør dem ikke mindre attraktive. Murværk er ikke det, Bien-nalen ser mest af. Faktisk er det første gang!” ■

▲ Projekter fra Biennalen 2002 ▼

Gæsterne

RealDania Fondens formand Jørgen Nue Møller og Bjørn Nørgaard.

Danmarks Radios generaldirektør Chr. Nissen og Fl. Borreskov.

Arne Kvorning, Vibeke Thomsen & Annette Petersen, Petersen Tegl Egernsund.

Arkitekt Knud Fladeland. Jesper Holm, Boldsen & Holm.

Københavns overborgmester Jens Kramer Mikkelsen (th).

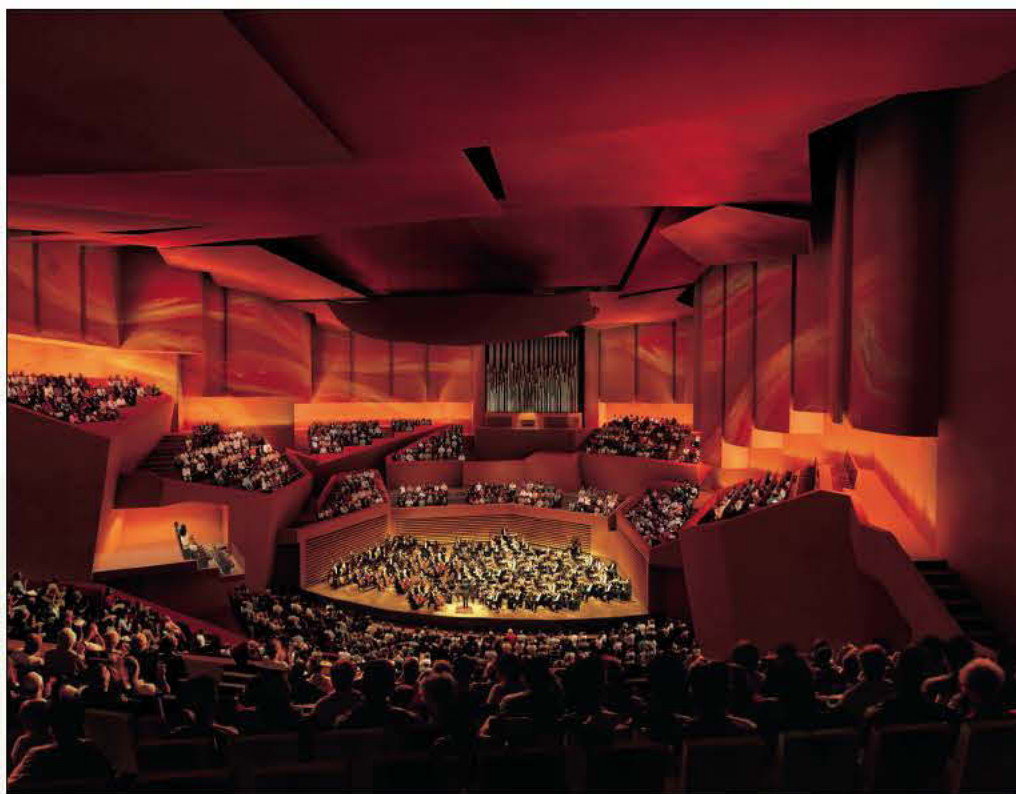
Petersen Tegls Chr. A. Petersen og Bjørn Nørgaard drøftede facademur og forbandt.

la Biennale di Venezia

Hovedstadsvisioner

*Danmarks bidrag til Biennalen havde København i søgeren:
Fem projekter tegnede billedet af et vækstcentrum*

Jean Nouvel: Koncertsal til Danmarks Radio i Ørestaden.

Teknologi. Kultur. Menneskets bolig.

Det var tre hovedmotiver for de danske bidrag til Arkitekturbiennalen i Venedig 2002. I alt fem projekter stillede skarpt på Hovedstaden: Det var Ørestadens IT Universitet fra Henning Larsens Tegnestue og Boase, et bud på fremtidens boligformer fra et hold af arkitektstuderende i samarbejde med KHRAS Arkitekter. Det var også Hotel Pro Forma, et hus for de udøvede kunstnere af Knud Fladeland Nielsen samt Jean Nouvels koncertsal til Danmarks Radios hus i Ørestaden. Og endelig var det professor Bjørn Nørgaards Bispebjerg bakke projekt sammen med tegnestuen Boldsen & Holm.

"Et usædvanlig stærkt hold, der er med til at bære Hovedstadens lovende, arkitektoniske fremtid," sagde overborgmester Jens Kramer Mikkelsen ved åbningen af Den danske Pavillon lørdag den 6. september, hvor også en af tidens toneangivende institutionelle bygherrer førte ordet: Fl. Borreskov, adm. direktør for RealDania Fonden.

Den danske Pavillon blev særdeles vel modtaget af såvel et dansk som et internationalt publikum: Konkret og illustrativ i sin præsenteringsform, lød vurderingen. For det flotte resultat stod komiteen Copenhagen X, støttet af RealDania Fonden, Kulturministeriet og Københavns kommune.

Design og tilrettelægning var udført af kvorning.dk design & kommunikation.

Opløftende

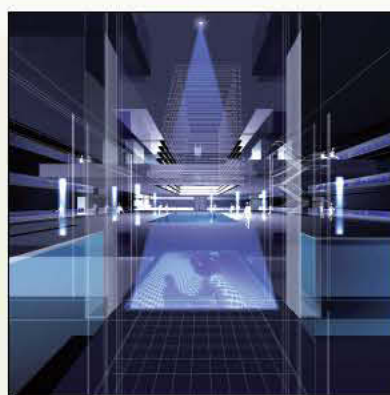
"Et fantastisk interessant og fagligt lærerigt overblik over, hvor faget står lige nu, eller er på vej hen," vurderede arkitekt MAA Knud Fladeland Nielsen efter Biennale-åbningen. "Arsenaleområdets tematisk opbyggede udstilling er en tour de force, smukt og klart præsenteret, i modeller og tegning direkte meddelende, både fra det helt overordnede, konceptuelle ned til detaljens tekniske løsning," tilføjer Fladeland.

Han er mindre begejstret for mange af de nationale udstillingspavilloner i Giardini del Castello og deres flugt ind i cyberspace, flimrende installationskunst eller ren todimensional billeddannelse. Andre lader udstillingskonceptet suge al opmærksomhed ud af det væsentlige, arkitekturen. Helt galt går det i den amerikanske pavillons svælg i 11. september som en 'event', mener Knud Fladeland.

"Men det var overraskende opløftende at se Carl Brummers og Peter Kochs sammensatte Biennale-bygning klart, smukt og enkelt forvandlet til en overbevisende 'historiefortæller'. Stor ros til Copenhagen-X og Kvorning.dk," udtaler Knud Fladeland Nielsen. ■

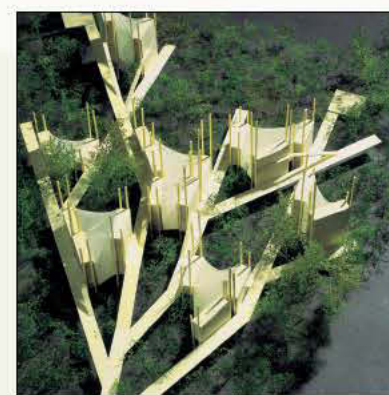
RealDania adm. direktør Fl. Borreskov byder velkommen til åbningen.

Knud Fladeland Nielsen: Hotel Pro Forma.

Henning Larsens Tegnestue: Nyt IT Universitet i Ørestaden.

Arkitekter: Boase. Force 4 i samarbejde med KHRAS.

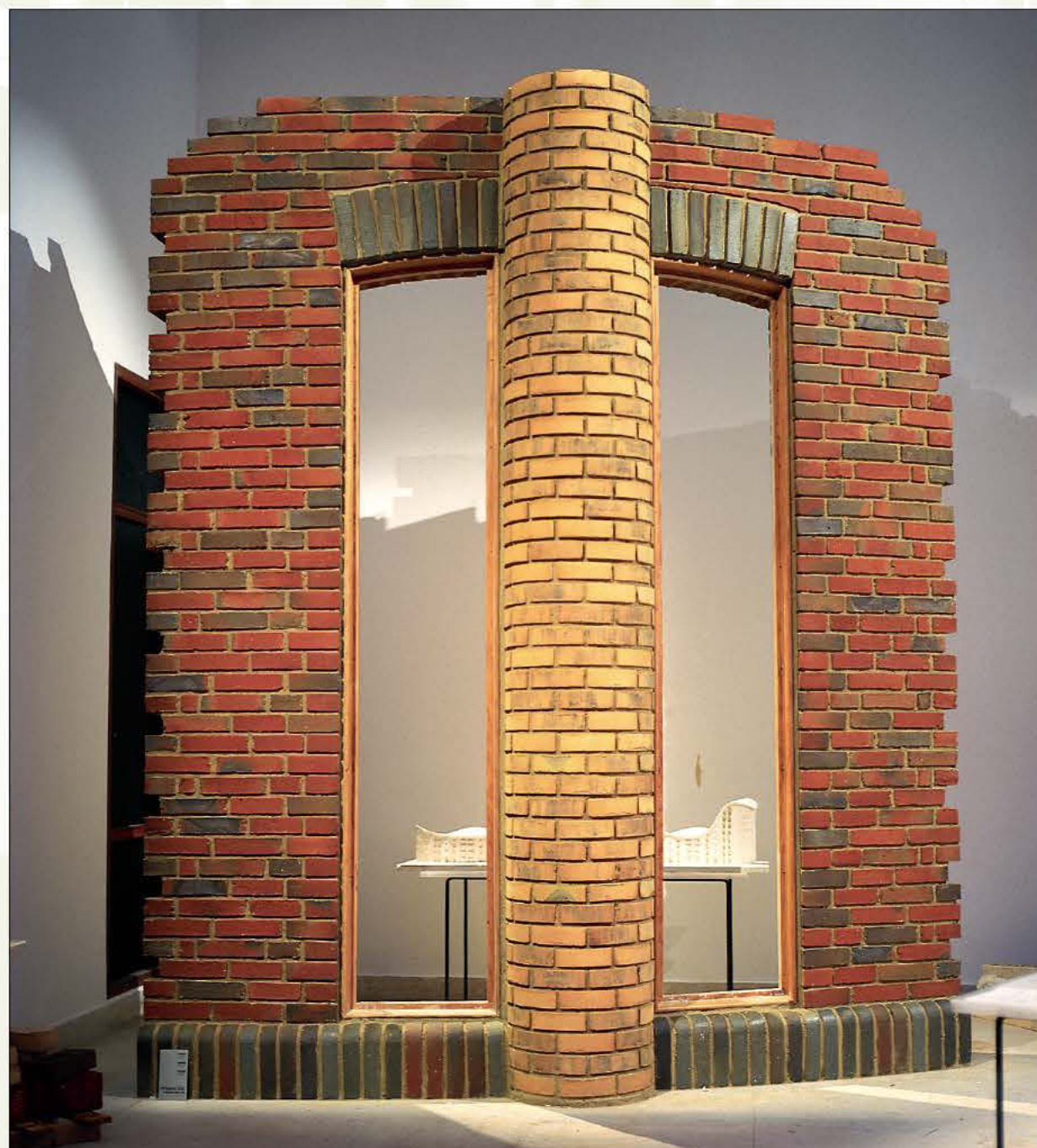
Bispebjerg Bakke som model fra Boldsen & Holms Tegnastue.

Bjørn Nørgaard - arbejdende kunstner gav syn for sagen på dagens reception.

Bjørnens hule

Boldsen & Holms Tegnastue udstillede sammen med professor Bjørn Nørgaard. Bispebjerg Bakke er 135 nye boliger

Bispebjerg Bakke: Mock-up på Biennalen. Facader med kradsfuger, opmuret med Petersen Tegl Egersund D32 og D34.

Et hus skal være som skovbrynet ved en strand – om vinteren en hule. I bolig- huset vil vi integrere håndværk, kunst, arkitektur og teknik på en sådan måde, at ingen kan se, hvor det ene hører op, og det næste begynder. Men alle kan se, at det alt sammen er der.

Det er programerklæringen for boligbyggeriet Bispebjerg Bakke med Håndværkerforeningens Fond og Fonden RealDania som bygherrer.

Lokalplanen for den godt 37.000 m2 store grund mellem Bispebjerg Hospital og det nærliggende jernbanetracé er nu vedtaget, og projekteringen er gået i gang i sin forberedende fase, oplyser arkitekt MAA Jesper Holm, Boldsen & Holm.

Projektet, der er udarbejdet af Boldsen & Holms Tegnastue sammen med professor Bjørn Nørgaard, blev udstillet i den danske pavillon på Biennalen. Baggrunden er byggeriets banebrydende karakter: En organisk arkitektur, formet som en bugtende slange, der integreres med dybt engagement i de lokale naturforhold. Alle dimensioner veksler musikalsk og rytmisk og samtidig kan boligerne indrettes fleksibelt og individuelt. Det historiske, hævdvundne håndværk kommer i fokus, når byggeriet skal opføres.

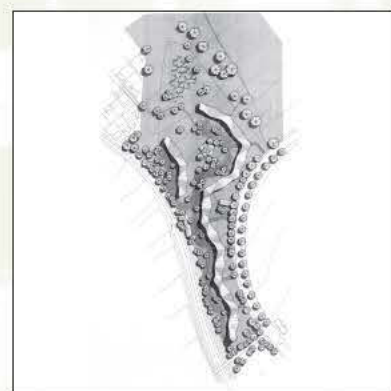
Håndværket

Projektet skal bevise dueligheden af det håndværksmæssige kvalitetsarbejde med anvendelse af naturmaterialer og traditionelle teknikker. Det tager længere tid, koster lidt mere i produktionsfasen, men er på det lange sigt prismæssigt konkurrencedygtigt overfor det industrialiserede byggeri.

Jesper Holm: "Vi projekterer fuldmurede facader med krydsforbandt og udkradsede fuger, ligesom målet er at anvende kobbertage. Det kan dog nå at ændre sig endnu. Zink er også på tale."

Facaderne opmures med to typer kulbrændte mursten fra Petersen Tegl Egersund, D32 og D34.

Opførelsen påregnes påbegyndt i forsommeren 2003 med indflytning i løbet af 2005. Byggeperioden vil være 18-24 mdr.

Organiske former integreres i landskabet. Oversigtsplan.

Professor Bjørn Nørgaards modellerede Bispebjerg Bakke vist på Biennalen.

Er dansk byggeri
Er der mangel på
Er fantasien for ringe
En rundspørge
murmestervirksomhed

Byggeriets ter

Byggeprocessens parter holder hinanden i sk

Nye værktøjer!

Det kan ikke bevises. Så kan det ikke udføres.

Det er en traditionel tænkemåde hos danske ingeniører. Og det er blevet et problem for det murede byggeri.

Det mener muremester Henrik Dahl Pedersen, J.O. Pedersen A/S i Rungsted. Produktudviklingen indenfor murværk hæmmes af mangel på beregningsværktøjer på ingeniørernes computere. "Vi murer for tit med mørtler, der er for stærke i forhold til stenen. Og mørtler, som vi gerne vil bruge - fx cementfri mørtel på basis af jurakalk - dem må vi ikke anvende, fordi ingeniørerne savner dokumentation for deres holdbarhed," konstaterer Henrik Dahl Pedersen.

"Det er jo en absurd situation. Vi peger på det flotteste murværk fra 1700-tallet, udført med juramørtel. Ingen revner. Se på Rundetårn....Men ingeniørerne ryster på hovedet: det kan ikke bevises. Så kan det ikke bruges," undrer Dahl Pedersen sig.

"Vi mangler i den grad nytænkning og udvikling af nye værktøjer. Så kom dog i gang," opfordrer muremesteren.

Henrik Dahl Pedersen – lad os bruge juramørtel!

"Jamen, men hvis vi siger nej, så får ham ved siden af jo bare opgaven!"

Sådan tænker danske muremestre, når opgaven skal accepteres. Tiden er godt nok knap, prisen lav og entusiasmen er på 0-nulpunktet. Men ønsket om at holde gang i butikken og bevare omsætning og arbejdspladser får flertallet til at hoppe med på en vogn, der er ladet med tidspres, åndløshed og benhårde kalkuler.

"Om 100 år er vores byggeri glemt og borte. Der er simpelthen intet, der er bevaringsværdigt."

Den dom falder nådeløst fra muremester Mogens Andersen, Hansen & Andersen A/S i Næstved. Han bakkes dygtigt op af mesterkollegaen Henrik Dahl Pedersen, J.O. Pedersen A/S, Rungsted: "Dansk byggeri mangler ambitioner. Arkitekterne har for lidt tradition for og derfor manglende evne til at designe fx flot murværk. Se på tegningerne, der er 100 år eller mere – dengang kunne de tegne murværk. Det kan moderne AutoCad værktøjer ikke!"

Murbos Harry Hansen, Roskilde, peger på en anden spærring på vejen mod et mere kreativt kvalitetsbyggeri: "Hvem skal betale? Som det ser ud i dag, bliver et kunsthåndværksniveau på højt håndværksniveau nærmest ubetaleligt. Skal vi den vej, må vi ændre akkordsystemerne."

Danske muremestre peger på en række faktorer, der alle er medvirkende til at forringe kvaliteten i byggeriet. Blandt de vigtigste er:

- Tidspres
- Konkurrence på pris
- Manglende styring på byggepladsen
- For lang afstand mellem bygherre og udførende
- Fravær af faglig kritisk sans
- For ringe håndværksuddannelse.

Magtbalancen

Men som den alt overvejende årsag til, at situationen ikke ændres i hastigere tempo, konstateres en sælsom magtbalance. På den ene side opleves bygherrens forventninger til en pris – der helst skal være lavere end sidst – og en ny tidsrekord. På den anden de udføres tilbøjelighed til at give efter for presset: Når min konkurrent kan, så kan jeg også!

"Der er absolut ingen plads til fejl eller afvigelser fra tidsplanen. Og når de

F.v. muremester Henrik Dahl Pedersen, murerformand Keld Pedersen og konduktør Jørgen Hansen fra J. O. Pedersen A/S.

Muremester Harry Hansen, fra Murbo i Roskilde - til højre - sammen med formændene Søren Johnsen og Benny Hansen (th).

Muremester Mogens Andersen (th) og formand Peter Poulsen på en aktuel Hansen & Andersen byggeplads i Charlottenlund.

for ringe og for dyrt?
faglige udfordringer?
i det murede byggeri?
hos store danske
omheder afslørede:

rorbalance

ak med våben, der skarpladt med pris og tid.

så kommer alligevel – og det gør de jo – så ramler det hele,” konstaterer bygningskonduktør Jørgen Hansen fra J.O. Pedersen A/S. Han mærker tidspresset på tegnestuen hver eneste dag, og det er ikke anderledes for dem derude på pladserne, mener murerformand Keld Pedersen, der også retter en finger imod murerfagets lærere på de tekniske skoler: ”De er simpelthen for ringe. Det er desværre ikke de gode svende, der bliver lærere. Og hvis det er meningen, de unge skal lære faget ude på pladserne, så mangler vi de fagligt udfordrende opgaver! Det er en ond cirkel.”

Henrik Dahl Pedersen: ”Alt for megen snak og boglig træning, alt for lidt håndværk – sådan er mureruddannelsen nu om dage. Den er ganske enkelt forfærdelig!”

Mestrene vurderer også, at tilgangen til faget er for ringe og gennemsnitsalderen på knap 50 år for høj.

Hvem går først?

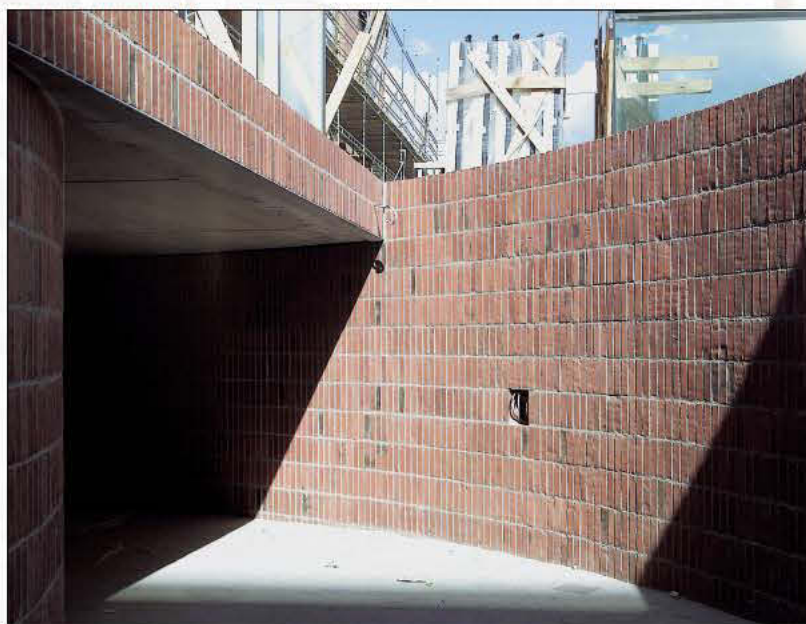
De gode nyheder er, at mestre og mestre på hver sin side af bordet er åbne for forandringer og applauderer en udvikling, der kan bringe det fine håndværk tilbage på pladsen. Murerformand Peter Poulsen: ”Vi så meget gerne nogle flere faglige udfordringer i det murede byggeri. Men kommercielt set tror vi ikke på det. Hvem tør tage det første skridt?”

Kollegaformand Søren Johnsen hos Murbo: ”Jeg vil gerne mure særpræget og professionelt flot murværk. Men jeg må konstatere, at den faglige stolthed er nødlidende ude på pladserne. Bliver det for svært, er der kolleger, der piber!”

Harry Hansen, Murbo, efterlyser også bedre råstoffer hos de nye lærlinge: ”Vi har brug for at gøre uddannelsen mere attraktiv og for at skærpe kravene, før svendebrevet udstedes. Og så skal vi kigge på de gældende akkorder. Aflønningssystemerne i dag duer ikke til at stimulere håndværkets dygtige solister. Med stik, buer og rundmuring bliver det murede byggeri simpelthen for dyrt,” mener Harry Hansen.

Dialog efterlyses

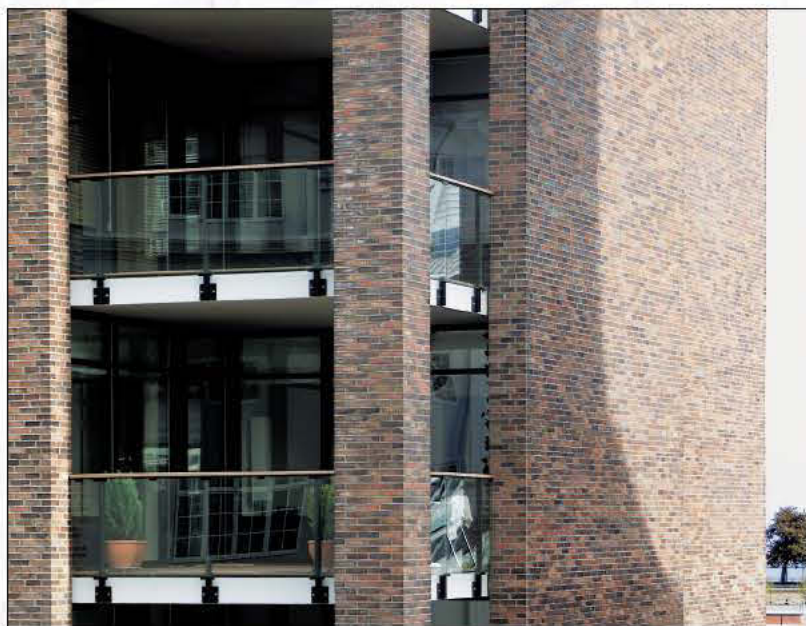
Men også bygherrer og investorer hegles igennem: ”Det er jo ynkeligt, at man presser tidsplanerne så grotesk, når byg-

Murbo murer krydsforbandt, rundt og med standerskifter på Islands Brygge. Sten: D33 Petersen Tegl Egernsund. Projekt: Arkitektgruppen Aarhus A/S.

Fint udspændte buestik og krydsforbandt fra J.O. Pedersen-murerne på Islands Brygge. Arkitektur af PLH Arkitekter A/S. Sten: Petersen Tegl D33.

Eksempel på aktuelt murværk i høj kvalitet fra Hansen & Andersen A/S: Flot sten i fint samspil med fuger og forbandt. D48, Petersen Tegl Egernsund.

gerenten er historisk lav. Hvad betyder en måned mere på pladsen, hvis det kan sikre kvaliteten,” spørger Murbo-formand Benny Petersen. Han mener også, at byggeriets organisation med næsten diktatoriske rettigheder til total-entreprenøren er et problem: ”Kommandovejene bliver for lange og uigen-nemsigtige, og kommunikationen mellem bygherre og murersjak dør. De gode ideer, som murerne måtte have – og som kunne forbedre processen og produktet – bliver aldrig til virkelighed.”

Men murerfaget skal også i den sammenhæng vedkende sig et medansvar, mener Mogens Andersen: ”Vi er simpelthen ikke gode nok til at fortælle bygherren, at han ikke sparer penge ved at presse en sag igennem. Tværtimod. Vi må lære at sige nej!”

Det niveau har Henrik Dahl Pedersen nået, mener han: ”Vi siger nej tak til urealistiske tidsplaner. Vi siger fra, for vi vil ikke levere det elendige. I det lange løb gavner det os bedst.”

Ønskedesedlen

Travlheden på danske byggepladser og fyldte ordrebøger virker også hæmmende på forskning og udvikling, samstemmer man. Det går jo meget godt, ikke? Men murermestrene er også enige om, at produkt – og metodeudvikling er et eksistensvilkår for byggeriet.

Lige nu er netop den udvikling totalt i stampe.

Her er ønskesedlen fra Hansen & Andersen, Murbo samt J.O. Pedersen:

1. Mere synlighed i udviklingen af det murede byggeri. Et eksperimenterende center, hvor nye metoder og produkter kan afprøves og udstilles efterlyses.
2. En bedre uddannelse for murerfaget. Mere faglighed i uddannelsen og større vægt på de uddøende discipliner.
3. Ny og bedre dialog med bygherrer og rådgivere. Idéudvekslingen er uundværlig. Netop nu eksisterer den ikke.
4. Bedre styring på byggepladserne på basis af mindre stramme tidsplaner.
5. Pris og kvalitet skal bringes i relation til hinanden. I dag er byggeriet dyrt og dårligt. Færre fejl og bedre kvalitet for de samme penge skal åbne mulighed for en realistisk betaling for mange flere bedre kvaliteter.

Varsler ny løn

Jørn Buch Andersen, murerens oldermann, er ikke uenig i kritikken af det danske byggeri. Og lønsystemerne indenfor murerfaget, fremhævet hindring for større kvalitet i det murede byggeri, er under ændring:

”Akkordsystemet som vi kender det i dag er for tungt og for besværligt,” erkender Jørgen Buch Andersen. ”Priskuranterne harmonerer ikke med den aktuelle virkelighed,” tilføjer han. Byggeriets Arbejdsgivere, Byg, har arbejdet med de problemer i nu snart et par år.

”Men der skal to til at blive enige. Og de faglige organisationer for passive i dialogen om at ændre systemet til noget mere fleksibelt,” mener oldermænd. ”Men i de næste overenskomstforhandlinger vil der helt sikkert ske en modernisering på dette område.”

Om gennemsnitsalderen siger Jørgen Buch Andersen, at den i løbet af de kommende år vil falde: ”Tilgangen til faget er betydeligt bedre end tidligere, men også her må virksomhederne selv løfte med. Lige nu mangler vi simpelthen lærepladser, fordi en række murerfirmaer har valgt ikke at tage lærlinge.” Buch Andersen erkender, at der er en del teori på skolerne i form af sprog og samfundsfag – en nødvendig basis for de unge, vurderer han.

”Grundlæggende mener jeg, det er vigtigt, vi får talt sammen om disse problemer og sammen udvikler løsninger, der er holdbare i en længere periode fremover. Synlighed for det murede byggeri er godt, men jeg minder om, at vi allerede har Raadvad Centret, hvor netop denne type udvikling og udstilling foregår på de arbejdende værksteder,” siger Jørgen Buch Andersen i sin kommentar.

Jørn Buch Andersen, oldermann, varsler nye, fleksible lønsystemer

Sotto Il Monte med facader af Petersen Tegl Egernsund D38. Foran huset: Lisa Moldt fra teglværket.

Nybyg med indbygget patinering er målsætningen med facadevalget, oplyser Connover Architects.

US Petersen

Det er ikke hver dag danske mursten eksporteres til USA. Men her er Petersen Tegl D38 i San Diego.

Da den amerikanske projektudvikler Davidson Communities skulle opføre et repræsentativt prøvehus for et nyt eksklusivt boligområde udenfor San Diego, Rancho Cielo, var ambitionen at bygge "patineret" og med inspiration fra italienske vingårde. Scenestættelse er jo en kunst, de kan "over there".

Resultatet blev Sotto Il Monte (Det bløde bjerg) og en helt autentisk udseende toscansk villa på 500 m² i to etageplan. Den danske teglspecialist Kaj Madsen havde netop åbnet sin agentvirksomhed for danske mursten, Eric

Atlantic Corporation. Han etablerede forbindelsen til Petersen Tegl Egernsund, som leverede 14.250 kulbrændte, vandstrøgne D38 med farvespil i brunt, rødt og gult til opgaven: "Med en markant antik overflade og europæisk charme leverer de danske mursten en enestående detaljering på mure og gesimser," skrev arkitektur anmelderne om Sotto Il Monte. Davidson Communities' hus, der åbnede i efteråret 2001, er tegnet af R. Douglas Mansfield Inc. med Connover Architects som rådgivere for materialer, farvesætning og facadedesign.

Vajsenhus: Nyt kapitel

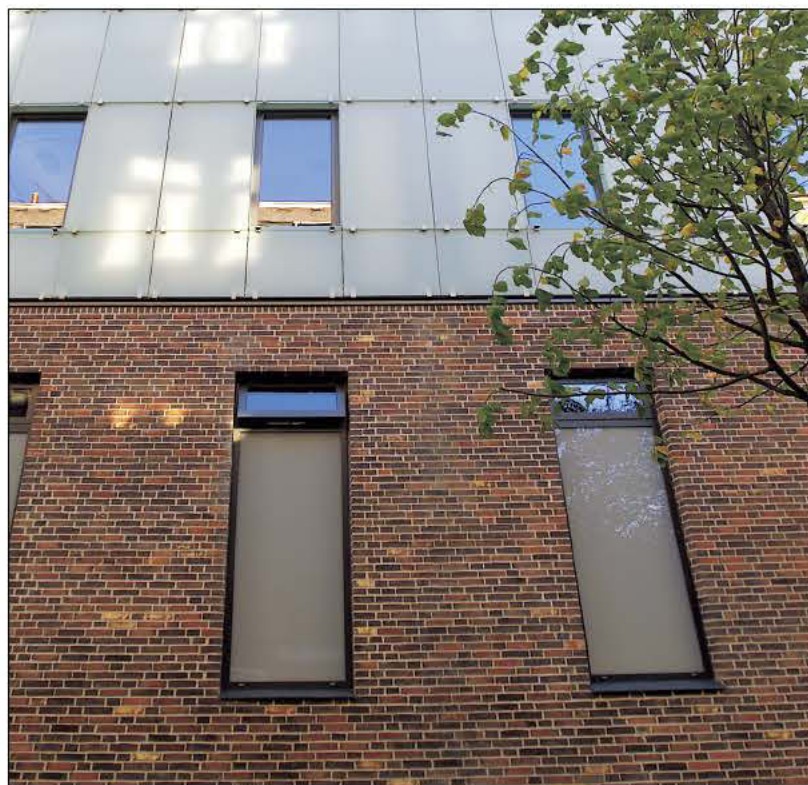
Det Kongelige Vajsenhus er kerner dansk kulturhistorie, der fortsætter og fortsætter

11. oktober 2002 indviede Det Kongelige Vajsenhus sin udvidelse af skolen med en komplet renovering og tilbygning mod Nansensgade i København. Dermed blev det nyeste kapitel skrevet i en kulturhistorie, der begynder under den danske konge Frederik IV. I 1727 grundlægger kongen en skole for forældreløse børn.

På den nuværende adresse på Nr. Farimagsgade 51 har skolen holdt til siden 1875 med en række bygningsmæssige udvidelser. Den aktuelle er projekteret af Lundgaard & Tranberg med arkitekt MAA Thomas Rahbek som pennefører.

Der er tale om et 4-etagers byhus: "En moderne parafrase over det eksisterende københavnerrhus med en muret, artikuleret facade i stueetagen. Den følges af tre etager med dobbelte glasfacader, udført som translucent glas, limede hjørner i en structural glazing konstruktion," forklarer Thomas Rahbek, der til de murede partier valgte Petersen Tegl Egernsund klinken D48, Arkitektlinken.

Resultatet er en fornem udspænding mellem materialer og udtryk og en fin ramme om Vajsenhusets nye faglokaler, gymnastiksal og andre undervisningsfaciliteter.

Indtryk af Det Kongelige Vajsenhus i København - ny tilbygning med bl.a. Petersen Tegl Egernsund klinker D48.

PETERSEN

UDGIVER

Petersen Tegl Egernsund A/S
Tlf. +45 7444 1236, Fax +45 7444 0434
e-mail: info@petersen-tegl.dk
www.petersen-tegl.dk

REDAKTION

Arkitekt m.a.a. Annette Petersen

TOTALPRODUKTION

Sabroe Media · Tlf +45 4373 1005
e-mail: info@sabroemedia.dk

GRAFISK DESIGN

Clausen Offset

FOTO

Andrea Martiradonna
Jørgen Brøchner
Kjeld Thomsen
Tom Jersø
Yes Lim
Reinhold Andresen
Evan Frederiksen
La Biennale di Venezia
Peter Jørgensen

TRYK

Clausen Offset

OPLAG:

Norden 12.000 ex.
Nordtyskland 9.000 ex

DISTRIBUTION

Danmark og Norge:
Indstik i Arkitekten

Tyskland:
Indstik i Deutsches Architektenblatt
Region Nord

PETERSEN®

Tegl Egernsund A/S

Repræsentation Norge
TFL AS Tegl Flis Lim
v/ Øivind Jacobsen
Tuneveien 1A, Boks 1152
N-1702 Sarpsborg
Tlf +47 6916 1780
Fax +47 6916 1781

JA TAK, send mig venligst

- ☐ Katalogmateriale vedr. Petersen Tegl Egernsund
☐ Magasinerne PETERSEN 2 - 8
☐ Opret mig venligst som abonnent på magasinet PETERSEN

JA TAK jeg vil gerne reservere plads til et besøg på Petersen's Teglværksted

- ☐ Jeg kan bedst afse tid i periode _____
☐ Ring mig venligst op herom

Firmanavn _____
Att. person _____
Adresse _____
Postnr. _____ By _____
Telefon _____ Fax _____

Ønsker De at modtage flere informationer om Petersen Tegl ved at modtage konsulentbesøg, sæt kryds her ☐

SEND KUPONEN TIL OS ELLER FAX DEN TIL 7444 0434

BREVKORT

POST

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler porto

Petersen Tegl Egernsund A/S
Nybølhorvej 14
+++0413+++
DK - 6310 Broager

FACADEPRISER

Murkonstruktion – Priser	Murstenspris (kr. pr. stk.)	m ² pris (kr.)	%
*Farvede betonelementer, færdig væg		1290,-	87
*Fuldmuret hulmur – blødstøgne	2,50	1490,-	100
Fuldmuret hulmur – vandstrøgne/ kulbrændte	3,50	1554,-	104
Fuldmuret hulmur – vandsstrøgne/ klinker/ kulbrændte	5,00	1650,-	111
Fuldmuret hulmur – vandstrøgne/ klinker/ kulbr. / dæmpet/ antracit	8,50	1874,-	126
*Skærmtegl på præfab. betonelement		2430,-	163
*Glasfacader i felter 1200x1200 mm		2490,-	167
** Poleret marmor / granit på præfab. Betonelement		3.660,-	250
*Glasfacader curtain-wall på søjle/drager system		3.880,-	260

* Ifølge oplysninger fra V&S Prisbog Bygningsdele, udgivet af V&S Byggedata 2002.

** Ifølge oplysninger fra Brdr. Kofoed, Århus facadeentreprenør med speciale i naturstensbeklædning